

Skuffet norsk regjering i London

Tomme løfter fra Winston Churchill. Ekstremt dårlig behandling fra britene. Slik opplevde London-regjeringen året 1942.

CATO GUHNFELDT

Krigsarkivet til den britiske sabotasjeorganisasjonen SOE som for første gang ble åpnet i London torsdag, inneholder nye detaljer om situasjonen for Norges eksilregjering – sett fra britisk side. Mange av regjeringens skuffelser og hjertesukk, detaljer om taktikk og maktspill, nådde britiske ører.

SOE (Special Operations Executive), som tidlig innledet et rimelig godt samarbeid med norske militære myndigheter, fulgte også godt med i hva som skjedde i norske regjeringkretser. Nordmennenes frustrasjon

kom ikke minst til uttrykk høsten 1942. Da satte London-regjeringen seg i mot å tillate norske skip i Göteborg å seile med verdifull last til Storbritannia, med mindre britene ga nordmennene flere fly til flyruten mellom Skottland og Sverige. Sistnevnte var en stadig tilbakevendende sak for London-regjeringen under krigen.

Trygve Lies betroelse

Kravet dannet opptakten til et møte 4. november mellom den mest britiskvennlige av de norske statsrådene, utenriksminister Trygve Lie og sjefen for SOE, Sir Charles Hambro. Dokumenter som ble frigitt torsdag, bekrefter at SOE allerede i 1941 hadde konkludert med at Trygve Lie og forsvarsminner Oskar Torp var de eneste av de norske statsrådene som britene kunne stole på.

Etter møtet med Lie skrev Hambro blant annet:

«Herr Lie betrodde meg det faktum at hans regjering åpent var av den mening at den var blitt ekstremt dårlig behandlet av de britiske myndigheter i løpet av de siste 12 månedene. Den var blitt lovet en hel masse ting av statsministeren (Churchill) som den som gjenytelse hadde gitt mange innrømmelser for, men i en stor del av sakene var (hjelpen) uteblitt...»

SOE fant de fleste norske kravene såpass beskjedne at man innstendig rådet sine egne myndigheter til å imøtekomme dem.

Regjeringen hjelpeløs

Det nyåpnede SOE-arkivet forteller også om hvordan militære aksjoner i Norge ble holdt skjult for de fleste norske regjeringsmedlemmene. Det skjedde også etter det andre Lofoten-raidet, som ble meget ille motatt av den norske regjering. Den gikk så langt som til å

beskyldte britene representert ved Combined Operations for «... å bruke norskekysten som øvelsesområde uten å ta hensyn til de voldsomme represaliene». Man beskyldte SOE og Combined Operations å ofre patrioter uten å tjene på det militært, mens den norske regjering sto hjelpeløs på sidelinjen uten å kunne gjøre noe.

I januar 1942 møtte SOE noe av kritikken ved å overføre kommandomyndighet for Kompani Linge til den norske Forsvarets Overkommando i London. Dessuten ble båter og besetninger organisert av SOE for transport av agenter fra Shetland til Norge en del av den norske marine og derigjennom også underlagt Forsvarets Overkommando.

Hemmelig avtale

Men på ett punkt ville ikke britene gi innrømmelser: Man ville beholde øver-

ste kommandomyndighet ved militære aksjoner mot Norge. SOE-arkivet forteller at viseadmiral, lord Louis Mountbatten ved hovedkvarteret for Combined Operations inngikk i mars 1942 en «hemmelig» avtale med den nytnevnte norske forsvarssjefen, generalmajor Wilhelm von Tangen Hansteen. Hansteen som det fremgår ble meget godt likt av britene, skulle selvsagt bli informert om alle fremtidige angrep mot Norge. Men Hansteen skulle ikke gi opplysningene videre til sine egne norske myndigheter uten spesiell tillatelse fra britene.

Ett unntak var forsvarsminner Torp som, igjen med britenes tillatelse, kunne bli informert på et senere tidspunkt under en planleggingsfase. Men Hansteen og Torp skulle forbli de eneste som hadde kjennskap til et angrep inntil det hadde startet. Den samlede norske regjering skulle ikke få vite noe.

TIL Å STOLE PÅ: Britene mente å kunne stole på generalmajor Wilhelm Hansteen og utenriksminister Trygve Lie.

ARKIVFOTOS

1. 11. 1942

11. 11. 1942

11. 11. 1942

107673